

บันทึก

เรื่อง หรือปัญหาข้อกฎหมายตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.๒๕๑๐
(ปัญหาเงินสินบนและเงินรางวัลจากจำนวนเงินสุทธิค่าขาย
ของกลางที่ศาลสั่งริบตามมาตรา ๑๕๕)

กระทรวงอุตสาหกรรมได้มีหนังสือด่วนมาก ที่ อก.๐๓๐๑/๒๒๒๙ ลงวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๒๓ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า กรมทรัพยากรธรณีรายงานว่า ในกรณีที่มีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.๒๕๑๐ และศาลมีคำพิพากษาให้ริบของกลาง ในทางปฏิบัติของกรมทรัพยากรธรณี ก่อนที่จะจำหน่ายของกลางเพื่อนำจำนวนเงินสุทธิค่าขายของกลางจ่ายเป็นเงินสินบนและเงินรางวัลแก่ผู้นำจับและผู้จับสำหรับการกระทำความผิดตามกฎหมายดังกล่าวนั้น กรมทรัพยากรธรณีจะรอการจำหน่ายของกลางไว้ก่อนจนกว่าจะพ้นกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันที่คำพิพากษาถึงที่สุด เนื่องจากค่านิ่งถึงสิทธิขอคืนของเจ้าของที่แท้จริงตามมาตรา ๓๖ แห่งประมวลกฎหมายอาญาซึ่งบัญญัติว่า ในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาให้ริบทรัพย์สินหากปรากฏในภายหลังโดยคำเสนอของเจ้าของที่แท้จริงว่าผู้เป็นเจ้าของแท้จริงมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยการกระทำความผิด ก็ให้ศาลสั่งคืนทรัพย์สินถ้าทรัพย์สินนั้นยังคงมีอยู่ในความครอบครองของเจ้าพนักงาน แต่คำเสนอของเจ้าของที่แท้จริงนั้นจะต้องกระทำต่อศาลภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่คำพิพากษาถึงที่สุด แต่การปฏิบัติของกรมทรัพยากรธรณีดังกล่าวได้รับการโต้แย้งจากฝ่ายผู้จับและผู้นำจับว่าน่าจะเป็นการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้อง เพราะพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.๒๕๑๐ กำหนดไว้เพียงว่า ให้อธิบดีมีอำนาจสั่งจ่ายเงินสินบนแก่ผู้นำจับและเงินรางวัลแก่ผู้จับจากจำนวนเงินสุทธิค่าขายของกลางที่ศาลสั่งริบเท่านั้น เมื่อศาลสั่งริบและคดีถึงที่สุดก็ควรที่จะจำหน่ายของกลางและจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลได้โดยไม่ต้องรอไว้หนึ่งปีตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๓๖ แห่งประมวลกฎหมายอาญา เพราะพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.๒๕๑๐ เป็นกฎหมายพิเศษ แต่กรมทรัพยากรธรณีพิจารณาเห็นว่ามาตรา ๑๕๕ แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.๒๕๑๐ มิได้กำหนดไว้โดยชัดแจ้งว่า จะต้องขายหรือจำหน่ายของกลางและจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลเมื่อใด ดังนั้น ถ้าจำหน่ายของกลางแล้วนำเงินสุทธิค่าขายของกลางจ่ายเป็นเงินสินบนและเงินรางวัลไปโดยไม่คำนึงถึงสิทธิการขอคืนทรัพย์สินตามมาตรา ๓๖ แห่งประมวลกฎหมายอาญาแล้ว หากต่อมาเจ้าของแท้จริงซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจในการกระทำความผิดเสนอต่อศาลเพื่อขอคืนทรัพย์สินที่ศาลสั่งริบและศาลไต่สวนแล้วได้สั่งให้คืนทรัพย์สินนั้น ก็จะไม่มีการคืนทรัพย์สินให้แก่เจ้าของที่แท้จริง ผู้ส่งจ่ายเงินสินบนหรือเงินรางวัลอาจจะต้องรับผิดชอบในทรัพย์สินที่ศาลสั่งให้คืนนั้น และเห็นว่าเรื่องนี้เป็นปัญหาข้อกฎหมาย กรมทรัพยากรธรณีและกระทรวงอุตสาหกรรมจึงขอหารือต่อคณะกรรมการกฤษฎีกาเพื่อพิจารณาวินิจฉัยว่า

๑. เมื่อศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ริบของกลาง อธิบดีกรมทรัพยากรธรณีจะขาย

ของกลางแล้วนำเงินสุทธิค่าขายของกลางมาจ่ายเป็นเงินสินบนและเงินรางวัลโดยไม่ต้องคำนึงถึงสิทธิการขอคืนทรัพย์สินตามมาตรา ๓๖ แห่งประมวลกฎหมายอาญาได้หรือไม่

๒. หากกระทำได้ เมื่อปรากฏในภายหลังว่าศาลสั่งให้คืนทรัพย์สินที่ศาลสั่งให้รับ แต่ทรัพย์สินนั้นได้จำหน่ายและแบ่งจ่ายเป็นเงินสินบนและเงินรางวัลไปแล้วโดยสุจริต ผู้สั่งจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลจะต้องรับผิดชอบเพียงใดหรือไม่

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๘) ได้พิจารณาข้อหารือดังกล่าวและบทกฎหมายที่เกี่ยวข้อง กับได้รับฟังคำชี้แจงข้อเท็จจริงจากผู้แทนกระทรวงอุตสาหกรรม (กรมทรัพย์สินทางพาณิชย์) และผู้แทนสำนักนายกรัฐมนตรี (สำนักงานคณะกรรมการปราบปรามการทุจริตและประพฤติชอบในวงราชการ) แล้วเห็นว่า การริบทรัพย์สินเป็นโทษทางอาญาอย่างหนึ่ง ซึ่งนอกจากที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาแล้ว ยังมีบัญญัติไว้เป็นพิเศษในทางกฎหมายอื่น ๆ อีกด้วย สำหรับพระราชบัญญัติแรม พ.ศ. ๒๕๑๐ ได้บัญญัติเรื่องการริบทรัพย์สินไว้ในมาตรา ๑๕๔^๑ ซึ่งเป็นบทบัญญัติให้ศาลมีอำนาจริบทรัพย์สินที่บุคคลได้มา ได้ใช้ในการกระทำความผิดหรือได้ใช้เป็นอุปกรณ์ ให้ได้รับผลในการกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยแรม และถ้าเป็นทรัพย์สินที่ได้มา ได้ใช้ในการกระทำความผิดหรือได้ใช้เป็นอุปกรณ์ เมื่อศาลสั่งริบทรัพย์สินแล้วอธิบดีกรมทรัพย์สินทางพาณิชย์มีอำนาจขายและนำเงินค่าขายทรัพย์สินดังกล่าวมาแบ่งจ่ายเป็นเงินสินบนแก่ผู้นำจับและเงินรางวัลแก่ผู้จับได้ตามมาตรา ๑๕๕^๒

^๑มาตรา ๑๕๔ บรรดาแรม เครื่องมือ เครื่องใช้ สัตว์พาหนะ ยานพาหนะหรือเครื่องจักรกลใด ๆ ที่บุคคลได้มา ได้ใช้ในการกระทำความผิด หรือได้ใช้เป็นอุปกรณ์ให้ได้รับผลในการกระทำความผิดตามมาตรา ๑๓๓ มาตรา ๑๓๓ ตี มาตรา ๑๓๕ มาตรา ๑๓๘ มาตรา ๑๔๒ มาตรา ๑๔๓ มาตรา ๑๔๕ มาตรา ๑๔๗ มาตรา ๑๔๘ มาตรา ๑๔๘ ทวิ มาตรา ๑๕๒ หรือมาตรา ๑๕๒ ทวิ ให้ริบเสียทั้งสิ้น ไม่ว่าจะมีผู้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาหรือไม่ เว้นแต่ทรัพย์สินนั้นเป็นของผู้อื่นซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจในการกระทำความผิด

(มาตรา ๑๕๕ แก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยมาตรา ๒๗ แห่งพระราชบัญญัติแรม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๒๒)

^๒มาตรา ๑๕๕ ในกรณีความผิดตามมาตรา ๑๓๓ ตี มาตรา ๑๓๕ มาตรา ๑๔๒ มาตรา ๑๔๓ มาตรา ๑๔๕ มาตรา ๑๔๗ มาตรา ๑๔๘ มาตรา ๑๔๘ ทวิ มาตรา ๑๕๒ มาตรา ๑๕๒ ทวิ หรือมาตรา ๑๕๒ ตี ให้อธิบดีมีอำนาจสั่งจ่ายเงินสินบนแก่ผู้นำจับและเงินรางวัลแก่ผู้จับตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด ในอัตราร้อยละห้าสิบจากจำนวนเงินสุทธิค่าขายของกลางที่ศาลสั่งริบ แต่ในกรณีที่มีได้รับของกลางหรือของกลางไม่อาจจำหน่ายได้ให้หักจ่ายร้อยละห้าสิบจากเงินค่าปรับ ส่วนรายที่ไม่มีผู้นำจับให้หักจ่ายเป็นเงินรางวัลร้อยละสามสิบ

ในกรณีที่ยึดของกลางที่ต้องสงสัยในการกระทำความผิดได้โดยไม่ปรากฏตัวเจ้าของให้อธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายประกาศหาตัวเจ้าของมีกำหนดสามสิบวัน หากไม่มีเจ้าของมาแสดงตัวภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ของกลางนั้นตกเป็นของแผ่นดิน และให้อธิบดีสั่งจำหน่ายของกลางนั้น แล้วหักค่าขายจ่ายเป็นเงินสินบนและเงินรางวัลตามวรรคหนึ่ง

การจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลตามวรรคหนึ่ง ให้แบ่งจ่ายแก่ฝ่ายผู้นำจับและฝ่ายผู้จับฝ่ายละเท่า ๆ กัน ถ้าผู้นำจับหรือผู้จับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีหลายคน ให้จ่ายเงินสินบนหรือเงินรางวัลแก่บุคคลในฝ่ายนั้นคนละเท่า ๆ กัน

ในปัญหาประการแรกที่ว่า การขายของกลางที่ศาลสั่งริบตามมาตรา ๑๕๕ นี้ อธิบดีกรมทรัพย์สินทางพาณิชย์จำเป็นต้องรอการจำหน่ายของกลางไว้จนกว่าจะพ้นกำหนดหนึ่งปีนับแต่มีคำพิพากษาถึงที่สุดโดยต้องคำนึงถึงสิทธิขอคืนทรัพย์สินของเจ้าของที่แท้จริงตามมาตรา ๓๖^๓ แห่งประมวลกฎหมายอาญาหรือไม่นั้น เห็นว่า การริบทรัพย์สินเป็นโทษอย่างหนึ่งที่จะลงแก่ผู้กระทำผิด ถ้าเจ้าของทรัพย์สินมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิดย่อมไม่สมควรจะถูกลงโทษในความผิดที่ตนเองมิได้เป็นผู้กระทำหรือมีส่วนรู้เห็นด้วย กฎหมายจึงได้บัญญัติให้ความคุ้มครองไว้ตามมาตรา ๓๖ แห่งประมวลกฎหมายอาญา โดยให้สิทธิเจ้าของที่แท้จริงดังกล่าวที่จะขอคืนทรัพย์สินที่ศาลพิพากษาให้ริบได้ภายในหนึ่งปีนับแต่วันคำพิพากษาถึงที่สุด ดังนั้น แม้ศาลจะได้มีคำพิพากษาให้ริบทรัพย์สินตามมาตรา ๓๓ และมาตรา ๓๔ แห่งประมวลกฎหมายอาญา และคดีถึงที่สุดแล้วก็ตาม การที่ทรัพย์สินจะตกเป็นของแผ่นดินหรือการที่จะจัดการต่อทรัพย์สินนั้นต่อไปอย่างไรตามกฎหมายย่อมจะต้องอยู่ภายในบังคับเงื่อนไขที่ว่า เจ้าของที่แท้จริงซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำผิดยังมีสิทธิที่จะร้องขอให้ศาลสั่งคืนทรัพย์สินนั้นได้ภายในหนึ่งปีนับแต่วันคำพิพากษาถึงที่สุด สำหรับข้อเท็จจริงตามปัญหาที่หารือมานี้ เมื่อพิจารณาประกอบกับมาตรา ๑๕๕ แห่งกฎหมายว่าด้วยแร่ซึ่งมิได้กำหนดไว้เป็นกรณีพิเศษว่า อธิบดีกรมทรัพย์สินทางพาณิชย์จะมีอำนาจสั่งจ่ายเงินสินบนแก่ผู้นำจับ และเงินรางวัลแก่ผู้จับจากจำนวนเงินสุทธิต่ำขายของกลางที่ศาลสั่งริบได้เมื่อใด กรณีจึงต้องเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายทั่วไป ซึ่งหมายความว่า เจ้าของที่แท้จริงยังมีสิทธิขอคืนทรัพย์สินที่ศาลสั่งริบภายในหนึ่งปีนับแต่วันคำพิพากษาถึงที่สุด ดังนั้น อธิบดีกรมทรัพย์สินทางพาณิชย์จะขายของกลางและนำเงินสุทธิต่ำขายของกลางมาจ่ายเป็นเงินสินบนและเงินรางวัลแก่ผู้นำจับและผู้จับโดยไม่คำนึงถึงสิทธิของเจ้าของที่แท้จริงตามมาตรา ๓๖ แห่งประมวลกฎหมายอาญามีได้

สำหรับข้อหารือในปัญหาที่สองนั้น เมื่อได้มีความเห็นสำหรับข้อหารือในปัญหาแรกไปแล้วว่า อธิบดีกรมทรัพย์สินทางพาณิชย์ไม่อาจขายของกลางที่ศาลสั่งริบและนำเงินสุทธิต่ำขายของกลางมาจ่ายเป็นเงินสินบนและเงินรางวัลแก่ผู้นำจับและผู้จับโดยไม่คำนึงถึงสิทธิของเจ้าของที่แท้จริงตามมาตรา ๓๖ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ก็ย่อมไม่มีความจำเป็นที่จะต้องวินิจฉัยให้ความเห็นในปัญหาข้อที่สองแต่ประการใด

(ลงชื่อ) ออมร จันทรมบูรณ์

(นายอมร จันทรมบูรณ์)

(มาตรา ๑๕๕ แก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยมาตรา ๒๘ แห่งพระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ.๒๕๒๒)

^๓มาตรา ๓๖ ในกรณีที่ศาลสั่งให้ริบทรัพย์สินตามมาตรา ๓๓ หรือมาตรา ๓๔ ไปแล้ว หากปรากฏในภายหลังโดยคำเสนอของเจ้าของแท้จริงว่า ผู้เป็นเจ้าของแท้จริงมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด ก็ให้ศาลสั่งให้คืนทรัพย์สิน ถ้าทรัพย์สินนั้นยังคงมีอยู่ในความครอบครองของเจ้าพนักงาน แต่คำเสนอของเจ้าของแท้จริงนั้นจะต้องกระทำต่อศาลภายในหนึ่งปีนับแต่วันคำพิพากษาถึงที่สุด

เลขที่การคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มิถุนายน ๒๕๒๓